

Sven, finns det nån slags high-tech-lösning på gängvåldet, alltså en massa nya smarta teknikprylar som polisen kan använda sig av?

Det finns massor av avancerade teknik som kan användas för att utreda brott. Men i Sverige nu så handlar det om att flytta gränserna juridiskt så att polisen ska få användaren.

Det här är Dagens Eko med Robin Olin. Idag om täcklösningarna som ska stoppa gängen.

Som ni är medvetna om så har vi ett mycket allvarligt säkerhetsläge.

Det är den 3 oktober 2023 och en i raden av regeringens press träffar om nya åtgärder som ska sätta sig in mot den grova organiserade brottsligheten.

Idag så vill vi sätta ljuset på ett mycket betydelsefullt initiativ.

Justitieminister Gunnar Strömer står omgiven av politiker från Liberalerna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna.

Han ger ordet till Liberalernas Martin Mellin som pratar om ny teknik.

Framförallt polisen har jag efterfrågat fler kameror. Nu får man det.

Vi gör också att man kan avlysa i preventivt syfte, det vill säga innan ett brott har gått.

Från den 1 oktober får polisen avlysa personer i hemlighet också utan att det finns en konkret brottsmisstank.

Nästa steg är att ändra lagar för att kunna använda sig av AI-teknik som till exempel kan känna igen ansikten.

Det säger Sverigedemokraternas Katja Nyberg.

Gäste är Ekots teckreporter Sven Karlsson.

Jag tänker att vi ska gå igenom några av de här tekniska hjälpmedlen som det pratas om nu och ska sätta sig in mot gängen.

Om vi börjar med det här med hemlig avlysning. Vad innebär egentligen det idag? Avlysning.

Det handlar ofta om teknik. Till exempel om telefonen som jag har framför mig på bordet.

Hur kan man bredda sig tillgång till den? Kan man till exempel på distans ta sig in eller hacka sig in i en sån här telefon?

Och gör man det och har tillräckliga rättigheter då kan man göra vad som helst där. Man skulle kunna tömma den på innehåll förstås.

Man skulle kunna slå på mikrofonen för att avlysa. Man skulle kunna slå på kameran för att bedriva en sorts hemlig kameravvakning.

Läsa krypterade kommunikation. Och det här är ju då så pass nya metoder att du till och med har ett nytt begrepp som kallas hemlig data av läsning.

Pegasus kan göra saker på dig som du inte kan göra.

Ett exempel är ett ganska kontroversiellt och omtalat exempel i ett verktyg som kallas för Pegasus.

Utvecklat av ett israeliskt företag som heter NSO och som har fått ett ganska dåligt rykte.

Vad är det där för någonting? Pegasus?

Ja, det är då en spionerprogramvara som använder säkerhetshåll i telefoner.

Som NSO betalar hackade runt om i världen för att leverera till om det kan röra sig om miljonbelopp, vad jag förstår.

Och så använder man de säkerhetshållen för att ta sig in i telefoner.

Till exempel då om man bara har missat ett samtal innit i en kommunikationsapp, typ WhatsApp eller liknande.

Kan räcka med att kanske ta emot ett SMS så kan det vara tillräckligt för att ens telefon ska utsättas.

Och det är ofta säkerhetsluckor som ingen känner till.

Och det är de som är allra dyrast och mest efterfrågade på den här marknaden.

NSO säger att deras teknik är till för att förebygga och utreda terror och brott.

Men Pegasus har blivit ökant, framför allt eftersom det har använts i många kontroversiella fall.

Dels av akturitära länder, men också av myndigheter i demokratiska länder som har använt det mot oppositionella.

Till exempel i Polen, Ungern, Spanien mot katalaniska separatister.

Och ett exempel är ju mordet på den saudiska regimkritiken Jamal Jassajji för några år sedan.

Vi ska bara ta en roll av vingen med criminals son.

brotherna säger att sataktierna genom vozdtiAllah icando the generanstrage

i bin det Istanbulagi Jamal Jassajji tror att procedurala

att förebygga förfällelskolv citaden är säker.

Men converting är calamitetens енлосъ book, färgst yemek hayeee

Det är ett entire phone, allegedly infektivt av Pegasus.

Upprördheten handlar om att inte alls används mot kriminella, utan mot politiker och andra.

Men om vi tar det som i aktuellt i Sverige nu, att man talar om att man ska sätta in sådana här hemliga avlässningar mer mot kriminella,

finns det nån kända fall där just det här Pegasus faktiskt används för det?

Det finns säkert många som vi inte känner till detaljerna i.

Men till exempel så har vi en gång kriminell i nederländerna som flyr med olika förfalskade handlingar till Dubai.

Och där misstänkt har beställt ett antal mord på sina fiender, ofta i nederländerna då.

Det mest kända av dem var på en krimjournalist och känd TV-programledare Peter De Fries, som mördas 2021 på Öppengata i Amsterdam.

Det pågår flera olika rättigångar mot honom nu. Han har inte dömt en...

Men det finns uppgifter om att i Polisens och säkert Polisens nederländska idra spaningsarbete mot honom

så kan Pegasus då används för att kanske belägga vilka det han kommunicerar med och vad han säger till dem.

Okej, så Pegasus är ett exempel på sådana här verktyg som går att använda för att i stort sett veta allt som händer på nåns telefon.

Vet vi om den svenska polisen har använt sig av något liknande?

Den svenska polisen får nu mer att bedriva hemlig dataavlässning, så det skulle kunna ha hänt och exakt hur de gör det är oklart.

Men det finns ju andra exempel på hemlig dataavlässning i Sverige som har varit väldigt effektiva.

Sverige nu. Här har ett tiotal personer gripits efter att EUs polis samarbete Europol knäckt den korrupterade mobiltjänsten Enkroschatt.

Enkroschattinsatsen där man lyckas infiltrera en sån här krypterad kommunikationslösning och under några månader

har koll på precis allt som sägs där och det leder ju till massvis med åtal, inte minst i Sverige.

Men jag tänker Sven, nu när det är uppenbarligen finns ett antal olika program som går att använda för att ta sig in i den där telefonen som ligger framför dig

då vet man ju också att det finns.

Men när det vet ju du som journalist, du använder inte den till vad som helst och det vet väl rimlig

ändå de kriminella också?

Absolut, sen några år tillbaka så bör ju kriminella utgå ifrån att det de gör på en telefon kan vara avlistnat.

När jag kanske är färgad av filmen, då tänker man ju att mafialedaren beordrar alla och lämnar telefonerna vid dörren.

Ja, och anteckna inte, utan det här tar vi muntligen på en säker plats.

Och om vi går vidare då till nästa tekniska verktyg som regeringen säger att man vill sätta in ansiktsgenkänning.

Vi ska förstå den tekniken. Finns det några motsvarande kända exempel på hur det fungerar när man ska utreda brott?

Vi kan ta ett exempel som är den amerikanska appen Clearview.

Det är en app som utvecklas i USA och laddar ner i stort sett alla ansiktsbilder som den kan komma åt på det öppna internet.

Alltså sånt som läggs ut i sociala medier och så där.

Till exempel, som finns publicerat på det öppna internet.

Och tanken med Clearview är att man ska kunna ta en bild, som du och jag står här nu och jag fotar dig, laddar upp till deras app och kollar vem är det här.

Så skulle Clearview förmoda jag eftersom du också är en publikperson där det finns bilder av dig på nätet, kunna identifiera dig som Robin Oly.

Och det är ju något som om man tänker att det används på öppen plats av lite vem som helst, så blir det ju nästan omöjligt att vara anonym till slut.

Men det är ju högtintressant förstås för de som utreder brott, om man ser på det ur det perspektivet. Så det här Clearview förstår det. Det här företaget raggar ganska välkända investerare och börjar pitcha sig mot just brott.

Brottsutredare i USA, men också runt om i världen, för att det här ska kunna vara ett verktyg som hjälper dem att identifiera misstänkta personer helt enkelt.

Och det har varit framgångsrik till USA då?

Ja, men det finns exempel där det verkar ha varit det.

Ett mål mot en 36-åring i Las Vegas som ska ha identifierats med hjälp av den här appen då.

På ett foto som föreställer barn på då så syns det en man, hans ansikte.

Och genom att använda Clearview så skannar polisen av, nätet efter foton på samma person då och får en träff på ett foto på Instagram.

Som föreställer en man som inte stämmer över den som man letar efter, men i bakgrunden, i hörnet på det här inlägget på Instagram, så syns det en man som man då har fått träff på.

Och via den träffen lyckas man hitta den här misstänkta och som senare döms för sex brott mot barn och barnpornografi brott och över 35 års fängelse.

Så han kanske inte ens vet att han blir fotograferad där, men det räcker att bara synas lite grann. Precis.

Finns det några motsvarande risker med det här som du berättade om Pegasus, att det används på personer som inte alls är kriminella?

Ja, förstås. Och i värsta fall så kan det identifiera personer som misstänkta när de inte är det.

Det finns ett exempel på en gravid kvinna i Detroit.

Enligt vad hon berättar då är hon hemma och gör i ordning sitt barn när polisen klockar bedörande och säger att hon är misstänkta för bil, stöll och ett rån.

Så blir hon häckta allt för det här brottet baserat på vad ett AI-system inte klär vi utan ett annat har tagit en bild ur en övervakningsfilm från en bensinstation där Portia Woodruff hävdar att hon aldrig ens har varit.

Och matchat det mot hennes ansikte och sen har det fotot på henne används för att den som utsats för brottet ska peka ut henne.

Och det är det som leder till hennes häckning.

Hon sitter i ungefär 11 timmar och har nu sen hon kom ut stämt då Detroit-polisen för vad hon tycker är osäriös och rättsfarlig användning av den här sortens teknik.

Och det är bara ett av flera sådana fall i Detroit.

Ansiktsgenkänning bygger på att man ska identifiera personer, men det är inte alltid det går och kanske framför allt inte när personen är svart som den här kvinnan är.

Därför att ofta är underlaget som systemen tränas på snedfördelat.

Det kanske är mycket bättre på att känna igen, exempelvis en vit man än att känna igen en svart kvinna.

Okej, så det här med ansiktsgenkänning verkar då vara väldigt effektivt men också kanske inte hundra procent säkert när det gäller vilka man får träffa på helt enkelt.

Nej precis, men det den svenska regeringen säger nu är att man vill använda det här för att identifiera gäng medlemmar.

Och vi har inte fler detaljer än så just nu, men det är klart att ta man den personens ansiktsbild och slår mot, jag vet inte, signalement-registret eller pass-registret eller liknande i Sverige så är det klart att man kanske får en träff som inte stämmer.

Och då har man ju redan involverat någon som inte alls kanske ingår i en kriminell gruppering.

De där riskerna finns förstås och det ska inte förvåna mig att om man börjar göra det här på bred front i Sverige så kommer vi att se sådana fall.

Okej då har vi gått igenom hur man tar sig in i telefoner, hur man kan använda ansiktsgenkänning för att leta upp personer man vill hitta i polisen.

Var finns det mer i den här verktygslådan som det pratas om nu?

Ja men relaterat till ansiktsgenkänning är förstås kamera övervakning.

Det är vad regeringen kallar för en kamera offensiv.

Man vill dels förse polisen med bara fler kameror.

Man vill som det låter titta på hur man kan löka upp lagstiftningen för att kunna kamera övervakat på fler platser.

Man vill också låta polisens kameror skanna av registreringsskiltar på andra bilar automatiskt.

Det handlar om snabba påarbetet och det låter som att polisen har gått till regeringen med en önskelista på vad de skulle vilja kunna göra.

Men där juridiken sätter stopp och då säger regeringen att nu får en utredning att titta på det här för att se om inte vi kan hitta juridiska vägar framåt.

Och sen finns det ju lite mer avancerad teknik här också och då handlar det om drönare.

Okej.

I viss mån så sker det här redan.

Polisen har till exempel sen i vintras använt drönare för att övervaka 60 olika platser i Stockholm mot bakgrund av gängvåldet då.

Och deras försöka utreda det.

Okej.

Och förebygga den sortens brott och då handlar det om att skicka upp drönare i luften för att ha span på ett område helt enkelt.

De varierar i storlek, de har liksom ofta fem, sex olika propeller på sig, kan röra sig i egentligen alla riktningar och så har de ganska avancerade kameror som förmodligen kan summa in ganska bra. Kanske till och med få en ansiktsbild på en person.

Det krävs mindre poliser på backen och en maskin kan ju så att säga övervaka ett större område. Man tänker sig liksom filmer där folk som länge dräger eller är gängkriminella tittar upp mot himlen i Los Angeles mot en helikopter och flyr för då är det liksom trubbel om den vakar över den.

Det här är då kanske ett scenario där liksom det är mycket vanligare och mycket mindre fordon. Och det kan ju till och med finnas väldigt små drönare som kan användas i princip i hemlighet för att de är så svåra att upptäcka.

Ta sig in i nåns hemm exempelvis.

The tiny drone is fitted with three surveillance cameras concealed within its nose.

Black Hornet is designed for easy transportation and the entire system fits into a soldier's pocket.

Hur små då?

Ja, så det kan röra sig om liksom centimeter.

Men det man kanske tror är en humla som kommer att surra då, alltså den storleken.

Ja ungefär. Och lyckas då kanske ta sig in medan störren står öppen utan att omverka.

Så det är liksom den här lilla humledrönaren man får ta till när alla kriminella har lämnat telefonerna vid durren och sitter av hemliga möten då.

Kanske det. Vi är ju inte där än, inte i Sverige, men det scenario är inte jättelångt bort.

Jag tycker vi håller på att skapa ett övervakningssamhälle som inte kommer att lösa de problem som man vill lösa med dem.

Efter regeringens förslag om fler drönare mer kommer övervakning, ansiktsgenkänning och automatisk avläsning av till exempel registreringskylor så kommer det också kritik.

Så säger erfarenheten inte bara i Sverige utan i alla länder att någon gång så kommer det att bli en vana och så kommer man användare i andra syften när man ursprungligen gjorde.

Det handlar om att förändra ett samhälle i grunden.

Bland annat från försvarsadvokaten Johan Ericsson som varnar i aktuellt i SVT för riskerna att den här tekniken används mot andra än de kriminella.

Vad hände med demokrati?

Det borde inte alla få någon typ av lön eller ersättning om vi ska vara med i Big Brother.

Och också i sociala medier höjs kritiska röster som varnar för att Sverige är på väg att bli ett övervakningssamhälle.

Försöker de stoppa kriminalitet eller bygga om Sverige till en militärbas?

Ja Sven, jag tänker du som följt den här otroligt snabba tekniska utvecklingen men också då som du berättat om de här etiska frågorna som dyker upp när den används på olika sätt.

Vad tänker du om den här balansgången man går nu i Sverige då mellan å ena sidan och vill jag sätta in tekniken mot kriminella men å andra sidan.

Ja skydda vanligt folk från att bli övervakade.

Risken att oskylla drabbas av det här finns ju definitivt.

Men man väger ju då demot en situation där polisen har väldigt svårt att komma tillbaka med allt det våld som pågår.

Där någonstans tycker ju regeringen att polisen borde kunna använda mer avancerade metoder.

[Transcript] Dagens Eko / Techlösningarna som ska stoppa gängen

Men det är också så att den här körnings teknik kan ta ganska lång tid att få på plats. Till exempel hemlig dataavläsning att tacka sig in i exempelvis telefoner eller datorer. Det berättades under flera år, en ganska lång process innan det kom på plats 2020. Under en tidsbegränsad period skulle man få tillståndera det här. Redan idag, tre år senare så har vi en situation där man utvidgar befogenheterna för polisen här. Man får göra det här mot personer som inte är misstänkta för brott. Men som misstänks ingå i en kriminell gruppering som man har koll på då. Den här sortens integritetsintrång föregås ofta av en ganska lång debatt. Men när man väl har börjat att röra sig i den här riktningen så går det ganska fort ditåt. Och det är väl det som de som till exempel Johan Eriksson som vana för den här sådana utveckling är oroliga för. Samtidigt så har vi en situation där polisen behöver hjälp. Tack så mycket sen. Tack. Och det var allt från Dagens Eko. Vi hörs igen imorgon. Programledare var Robin Olin, gäst Sven Karlsson och producenter var Jag Kim Häsius, Karl Kadhammar, Katja Magnusson och Ludvig Jansson. Om du vet mer om hur sådana här teknik används, Mela gärna ditt tips till Sven. Karlsson, snabula sr.se Eller om det är känslinformation via Sveriges radios tipstjänst RadioLeaks.